

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ה' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ו ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 700

מסכת שבת י"ח - כ"ד ♦ דמאי ג', א' - ה'

בס"ד, ה' חשוון תשע"ג

השבוע בגליון

- ♦ תפילת ראש חודש ללא יעלה ויבוא - נחשבת תפילה?
- ♦ הוא ישכח גם בתפילה השלישית...
- ♦ האם קליפת תפוז חייבת בהפרשת תרומות ומעשרות?

- ♦ כשאין מספיק נרות כדי להדליק כמניין ימי החנוכה
- ♦ מה לעשות עם שני נרות ביום השלישי
- ♦ הסרת דיו מאותיות ספר התורה כדי למהר את ייבושן

דבר העורך

אל הדגל

מאות רבנים מגידי שיעורים של "מאורות הדף היומי" מתכנסים בעת האחרונה מפעם לפעם, בכינוסי הכנה ותנופה עם פתיחת המחזור הי"ג של הדף היומי.

אנשים רציניים הם מגידי השיעורים. רציניים מטבעם, ולאחר תקופת כהונה כמגידי שיעור, הם גם מפנימים ומבינים את העול הרובץ על כתפיהם. כל אחד מהם הופקד על החלק התורני של שומעי לקחו. אם הוא מלמד תורה כיאות - הרי הוא והם זוכים לחיי עולם הבא, לחיי נצח.

התפקיד הזה אינו קל, אך איש מהם אינו מרפה מן הזכות הגדולה הזו, אף לא מגיד שיעור אחד נוטש את משמרתו, את האתגר הרוחני הנשגב הזה, מפני שעל כך הרי התפללו מיום עמדם על דעתם, ללמוד וללמד.

אין דפי "תוכניה", כי לא צריך. האולם מלא בתוכן. עולם מגידי השיעורים, מרתק ומגוון, מגידי השיעורים התכנסו כדי ללמוד איש מרעהו על דרכים נוספות להאבת התורה, על צורת התמודדות מעניינת שנוסחה במקום זה או אחר והצליחה פלאים, ובכלל, ההתכנסות בצוותא תורמת רבות לתחושת האחדות, כמו בני משפחה השבים מידי פעם לחיק הבית, לאגור כוחות ולהתענג.

הה"ג ר' חיים דוד קובלסקי שליט"א, ראש ומייסד "מאורות הדף היומי" על כל שלוחותיו, אינו מרפה.

בנועם - אך בנחרצות, עם חיוך - אך ללא פשרה, הוא מרצה בפני קהל רבני מגידי השיעורים את משנתו הסדורה: כל מגיד שיעור מחוייב למסור דין וחשבון לפני בורא עולם, מה עשית כדי למנוע את נשירתו של פלוני מן השיעור. מה היית יכול לעשות כדי לגרום לכך שהוא ימשיך להשתתף בשיעורי הדף היומי.

דף כא/ב והמהדרין מן המהדרין

כשאין מספיק נרות כדי להדליק כמניין ימי החנוכה

הדפים הנלמדים השבוע בדף היומי, עוסקים רבות בענייני החנוכה.

גמרתנו נדרשת לענייני חנוכה אגב עיסוק בהלכות פתילות ושמנים הכשרים להדלקת נרות שבת, ומתוך העיסוק בהם הגמרא דנה בהלכות פתילות ושמנים הכשרים להדלקת נרות חנוכה, וביתר הלכות החנוכה.

מעיקר הדין די בהדלקת נר אחד בכל יום מימי החנוכה. לדעת בית הלל, שהלכה נפסקה כמותם, המהדרין מן המהדרין מדליקים בכל יום נר נוסף, עד שביום השמיני של חנוכה הם מדליקים שמונה נרות.

מה לעשות עם שני נרות ביום השלישי: מסתבר שלא תמיד כל אחד יכול להיות 'מהדרין מן המהדרין'. הנה, הפוסקים דנים כיצד ינהג יהודי העומד ביום השלישי של חנוכה, ובידו שני נרות בלבד. האם ידליק לכל הפחות את שני הנרות שברשותו, או שמא מאחר שהוא אינו יכול לציין על ידי ההדלקה כי היום הוא היום השלישי של חנוכה, ידליק נר אחד בלבד.

הדלקת שני נרות, תמעט מן הנס: חבר פוסקים, חיי אדם (ק"ד-ג"ה), כתב סופר (או"ח סי' קל"ה), ערוך השולחן (סי' תרע"א סעי' י'), כף החיים (סי' תרע"א י') ומשנה ברורה (סי' תרע"א ס"ק ה') הכריעו, כי ידליק נר אחד בלבד. בעל כתב סופר (שם) מבאר זאת בכך, שאם ידליק שני נרות חלף שלושה, הרי הוא ממעיט מן הנס, שבכך הוא מורה כי עד אותו יום הנס התפרס על פני שני ימים בלבד, ולא שלושה... ואילו בהדלקת נר אחד בלבד, הוא אינו מתייחס למניין הימים אלא לעיקר הנס.

הגאון רבי יוסף דב מברסק זצ"ל, בעל בית הלוי, תולה דיון זה במחלוקת סוגייתנו.

בגמרא נחלקו בטעם בית הלל הסוברים שהמהדרין מן המהדרין מוסיף נר בכל יום. יש אומרים כי יש להוסיף נר על כל יום נס שעבר. יש אומרים כי יש להוסיף נר משום 'מעלין בקודש'.

כאשר נבדוק את המקרה שלפנינו לאור מחלוקת זו נמצא, כי אם הוספת הנרות באה לציין את מספר הימים שחלפו, על יהודי זה להמנע מהדלקת שני נרות בלבד, כאמור. ברם, אם הוספת הנרות היא משום 'מעלין בקודש', כל אשר לאל ידו יוסיף ויעלה, אם שלושה - ואם שניים - שניים.

הגאון רבי אליעזר מנחם מן ש"ך זצ"ל ("אבי עזרי" הל' חנוכה פ"ד הל' א) מתייחס לדברים אלו והוא טוען כי אין הכרח בהם. יתכן, כי שני הצדדים למחלוקת יודו כי על יהודי זה להדליק את שני הנרות שברשותו.

צעילוי נשמת

הר"ר **יצחק פרי** ז"ל
ב"ר שמואל זינוויל ז"ל

שהמשיך מורשת אבותיו להדפסת ספרי בית סוכטשוב וכן הפיץ במסירות את "מאורות הדף היומי" בארה"ב. נלב"ע ג' בחשוון תשס"ב

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו - בארץ ובארה"ב

צעילוי נשמת

האשה הצדקנית המחנכת

מרת **טשרנא טורק** ע"ה

ב"ר דוד שלזינגר זצ"ל אשת יבלחט"א
הרב משה טורק נלב"ע ז' בחשוון תשס"א

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **משה ליכטנשטיין** ז"ל

ב"ר אליהו רפאל ז"ל
נלב"ע ט' בחשוון תש"ס

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ירדנו
הר"ר **יהוד ליכטנשטיין** ומש' שיחיו - רעננה

לעילוי נשמת ראש ישיבת חכמי לובלין והוגה ומחולל הדף היומי

מרן הגאון רבי **מאיר שפירא מלובלין** זצוק"ל

נלב"ע ז' בחשוון תרצ"ד

תנצב"ה

נר ה'
נשמת
אדם

שכן, סברתו של בעל בית הלוי מבוססת על ההנחה כי יש להוסיף נר בכל יום כדי לציין את ארכו של הנס עד כה. ברם, יתכן שכוונת הדברים היא, שכל נר נוסף מציין יום נוסף של נס, ללא התייחסות להמשכיות הנס ולארכו. מעתה, מי שבידו שני נרות, ידליקם! יציין נא לפחות שני ניסים מתוך שלושה שהתרחשו.

דף כב/א מדליקין מנר לנר

הסרת דיו מאותיות ספר התורה כדי למהר את ייבושן

מעשה בסופר סת"ם שעסק בהגהת ספר תורה ותיקן את הדרוש תיקון. לאחר שסיים את מלאכתו הוא ביקש לגלול את הספר, אך הוא נאלץ להשתהות נוכח הדיו אשר עדיין לח היה, ומנע ממנו לגלול את הספר ולהשיבו למקומו. לפתע עלה רעיון בלבו. הוא נטל את הקולמוס והסיר באמצעותו שכבה מן הדיו הלח. שכבת הדיו הדקיקה שנותרה התייבשה במהרה, הוא גלל את ספר התורה ואף לדרכו. שאל נשאל רבינו אשר, הרא"ש (ש"ת כלל ג' סי' ט"ו), האם יפה נהג סופר סת"ם זה, שכן, הוא הכחיש את המצווה - 'אכחושי מצווה', כלשון סוגייתנו.

בגמרתנו קיימת מחלוקת אם אפשר להדליק נר חנוכה אחד ממשנהו. רב סובר כי אין לעשות כן, ושמואל חולק וסובר כי הדבר מותר. את שיטתו של רב מטעים רב אדא בר אבהו בכך, שכאשר משתמשים בנר להדלקה, הרי זה נראה כאילו מכחישים אותו וממעטים משמנו, והרי אין להמעט חפץ של מצווה. הגמרא דוחה טעם זה והיא מבארת, כי טעמו של רב הוא משום ביזוי מצווה, שמשתמשים בנר של מצווה, חרף העובדה שהשימוש הוא לצורך מצווה נוספת [מאחר שהגמרא עוסקת במקרה שהעברת האש נעשית באמצעות קיסם, יש בכך ביזיון, אך העברת האש מנר לנר באופן ישיר, אינה בזוי מצווה].

הש"ך (י"ד סי' רע"ד ב"נקודות הכסף" על ה"ט"ז ס"ק ד') מסיק מתוך גמרתנו, כי אף על פי שטעמו של רב אדא בר אבהו נדחה, אין זה מפני שאינו צודק באופן עקרוני, אלא שבמקרה זה המצווה אינה נכחשת, אך במקום שבו המצווה עצמה נכחשת, אסור לעשות כן אף לצורך מצווה אחרת. כאשר נבדוק את מקרה סופר הסת"ם לאור הנתונים שבידינו, נסיק כי מעשהו לא היה ראוי כלל, הוא גם הכחיש את המצווה, שחיסר מן הדיו, והוא גם ביזה אותה, לא כן? הרא"ש סבר להיפך, והוא גם מנמק את דבריו.

הרא"ש פסק כי סופר הסת"ם לא עשה דבר שאינו ראוי, שכן, איסור 'אכחושי מצווה' מתייחס למקרים שבהם המצווה מתמעטת, וכגון, אם יחסרו משמנו של נר, הרי הוא דולק פחות זמן. לא כן, המחסר מעבייה של אות בספר התורה, כלום המעט מערכה, ההפחית מחשיבותה או השפילה מדרגתה? האות נותרה באיכותה ובתקפה - אין זה, איפוא, 'אכחושי מצווה' כלל. ואם נתמה, הרי סופר סת"ם זה ביזה את המצווה, על כך משיב הרא"ש (עיי' ב"ש"ך שם שביארו), כי איסור ביזוי המצווה תקף, כאשר אדם משתמש בה לצורך חולין. ברם, סופר זה לא השתמש בדיו שהוסר לצורך חולין, ואין כל איסור בדבר.

ה"ט"ז (שם ס"ק ד') עוסק בדברי הרא"ש הללו, תוך שהוא מעלה עליהם תמיהות אחדות, ביניהן ממשקנת סוגייתנו, כי רב אסר הדלקה מנר לנר, משום 'ביזוי מצווה', אף שהנר הודלק גם הוא לצורך מצווה, ואם כן, גם נטילת דיו מאות של ספר תורה, מבזה את המצווה, אף על פי שאין משתמשים בה לצורך חולין. לפיכך הוא מסיק, כי הרא"ש אינו מתיר זאת, אלא כאשר הסופר נוצר את הדיו שהוא מסיר לשימוש בספר תורה. או אז הדבר מותר, מפני שיכתבו בדיו זה אותיות קדושות אחרות, והוא אינו מתבזה. ואילו הש"ך (ס"ק ה' ו'נקודות הכסף" שם) נותר איתן בדעתו - אין בכך ביזוי מצווה, מפני שביזוי נגרם עקב שימוש בחפץ לצורך אחר, אך הסופר דגן אינו מתכוון להשתמש בדיו שהוסר, כל כוונתו היא לייבש את האות במהירות, וכגון דא לא נאסר.

דף כד/א ואומר מעין המאורע בעבודה ואם לא אמר מחזירין אותו

תפילת ראש חודש ללא יעלה ויבוא - נחשבת תפילה?

מקורה של אחת מהלכות תפילה המפורסמות ביותר - בסוגייתנו. השוכח לומר 'יעלה ויבוא' בתפילת ראש חודש או באחד המועדים, צריך לחזור על תפילתו, כפי שנפסק להלכה (שולחן ערוך או"ח סי' תכ"ב סעי' א'). אם המתפלל נזכר בדבר לפני תפילת 'מודים', יאמר 'יעלה ויבוא' מיד. אם נזכר לאחר שהתחיל 'מודים' יחזור לתפילת 'רצה'. הרגיל להוסיף תפילה אישית לפני 'יהי לרצון אמרי פי', חוזר גם כן ל'רצה'. **השיכחה הכפולה:** במאמר זה נתמקד בחקירה מעניינת הבאה לידי ביטוי במקרה הבא. יהודי התפלל בראש חודש, ולאחר התפילה הוא נזכר ששכח לומר יעלה ויבוא. הוא חזר והתפלל, והפעם, עם סיום תפילתו הוא נזכר... שאמר "משיב הרוח ומוריד הגשם" חלף "מוריד הטל". מה עליו לעשות.

ובכן, השאלה שבה עלינו להכריע היא, כיצד חכמים הגדירו תפילה שנעדר ממנה אחד ממרכיביה, כגון, יעלה ויבוא, משיב הרוח, ועוד. האם תפילה זו אינה נחשבת תפילה כל עיקר, או שמא תפילה חסרה היא, ויש להשלים את החסר. אם תפילה זו אינה נחשבת תפילה, על מיודענו לשוב ולהתפלל בשלישית, מתוך תקווה כי הפעם יתרכז בתפילתו. אם כצד השני, הוא יצא כבר ידי חובתו, משום שלאחר התפילה הראשונה היה עליו להשלים יעלה ויבוא, ומשעשה זאת בתפילה השנייה, די בכך, אף על פי ששכח לומר בה משיב הרוח, שהרי משיב הרוח הוא אמר כבר בתפילתו הראשונה. משני צידיה של חקירה זו ניצבים גדולי הפוסקים. יש מהם שהורו כי אינו צריך לחזור ולהתפלל (גור אריה יהודא, או"ח סי' י"ח; מקור חיים, סי' ק"ח; ברכת הבית, שער י"ז סי' כ"ט), אך אחרונים רבים (מטה

נטלנו על עצמנו תפקיד קשה. הימים ימי סערה. סופות עזות מתחוללות מחוץ לבית המדרש, ומבקשות לעקור כל דבר יציב. ברוך ה'; זכינו שעשרות אלפי יהודים פוקדים את שיעורי הדף היומי. רוח אלוקים פקדה את ליבותיהם של יהודים רבים, חיממה את נשמתם ורגליהם הוליכו לבית המדרש. מכאן ואילך, הרי הם ברשותו של מגיד השיעור, לטוב ולמוטב.

משל חרף, המשיך הרב קובלסקי שליט"א, ייטיב לתאר את תקופתנו הסוערת.

מעשה באדם עתיר מומן, שהחליט לחלק ממונו לאנשים מובחרים, המסוגלים לעמוד בקשיים ולאזור כוחות לקראת אתגרים.

לאחר מחשבה עמוקה יצא הכרוז ברחבי המחוז, כי כל איש אשר רוח בו וכוחו במתניו, מוזמן לנסות את מזלו. **חבל** כרסתני הוצב בין שני עמודי פלדה עצומים. גברתנים זעופי פנים עמדו הכן ליד שני העמודים, והעשי הכריז, כי מי אשר יתפוס בחבל, ולא ירפה ממנו למרות כל הזעזועים והנענועים, יזכה ל... **לא** חסרו אמיצים.

החבל היה ארוך, נותר די מקום לכולם. הם תפסו בו בכל כוחם, ומזווית עיניהם הבחינו בגברתנים הזעיים תחתם בחוסר נוחות. תוך רגעים מספר, החל החבל לנוע קלות אנה ואנה.

אחד שבדיוק מחט את אפו נשמת ארצה, אך כל היתר נותרו על החבל.

העמודים, כך התברר, הוצבו על בסיס קפיצי, ומשאך נגעו בהם צמדי הגברתנים, החל החבל לזוע לכל עבר. צעקות ורעשים נישאו לחלל האוויר. התופסים בחבל הבינו כי אינם עומדים בפני מהתלה קלה, וכי עבודה קשה לפנייהם. התזוזות גברו, סחרחורת, עיניהם נעצמו, שריריהם דאבו, והמחול אינו פוסק.

אט אט הוקל המשא מעל החבל...

חבולים ולאים צנחו אנשים בזה אחר זה אל העפר התחוח, ונפלו על פניהם.

למעלה נותרה קבוצה עיקשת שלא וויתרה. הם עודדו אחד את השני, ולבסוף, כאשר נח החבל מזעפן, החבל הורד ארצה אט אט, והם נחלו כבוד מלכים. **זו** היא תקופתנו.

סופה וסער. עלינו מוטל לאחוז בחבל בחזקה. מי לה' אלי' להצמד אל התורה הקדושה, לא להרפות מן הקביעות בלימוד התורה, ובזכות כך, נזכה במהרה לגאולה הקרובה במהרה בימינו. אמן.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק.

פסק: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף כא/ב

המהדרין

על המילה "מהדרין" כותב רש"י: "והמהדרין. אחר המצות". **רש"י** פירש מילה זו על פי השורש ה.ד.ר. המקביל לשורש העברי ת.ז.ר. כלומר, המחזרים ורודפים אחר מצוות. אך נ"ר נתן בעל הערוך וכן הרמב"ם פרשוה כמילה עברית, מלשון הדו וכבוד. כלומר, המכבדים את המצוות: "והמהדרין את המצווה מדליק נרות כמנין אנשי הבית נר לכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים. והמהדר יותר על זה ועושה מצוה מן המובחר..." (הל' חנוכה ריש פ"ז).

דף כא/א אמר שמואל שאילתינהו לכל נחותי ימא

הדבר החשוב ביותר

כבר בהיות הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל בחור צעיר, בערה בו חשקת התורה. פעם, בליל שבת, אחר הסעודה, ישב והגה במסכת שבת, דף אחר דף, במשך שעות ארוכות. לפתע קם והחל מסובב אחוז שרעפים. אמו שחשה בכך שאלה אותו: אלטר'קה (זה היה שמו השני), במה אתה מהרהר?

לומדים בשלמות

מכתב מרן

הגרי"ש אלישיב זצ"ל

על הוספת משניות זרעים-טהרות במסגרת הדף היומי

הנני לצרף ברכה למגידי השיעורים ולומדי הדף היומי במסגרת ארגון מאורות הדף היומי בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א, אשר מבקשים לקיים ילכו מחיל אל חיל ולהוסיף ללימודם לימוד משניות באותם סדרים שאין עליהם תלמוד בבלי. יהי רצון שתורתם תהא משתמרת ומלאכתם מתברכת.

אפרים סי תקפ"ב סעי' כ"א; מגן גבורים סי קי"ד; אלף המגן ס"ק ט'; שו"ת מהרש"ג ח"א אור"ח סי נ"ב, ועוד) סוברים, כי תפילותיו אינן נחשבות כלל ועליו לשוב ולהתפלל.

הוא ישכח גם בתפילה השלישית...: בעל שו"ת יגל יעקב (אור"ח סי כ"ג) טוען, כי אין להורות ליהודי זה לשוב ולהתפלל, שכן, סביר להניח כי ישכח דבר-מה גם בפעם השלישית... אך ורק אם עולה בידו להתרכז והוא אומד בדעתו כי יתפלל כנדרש, ישוב ויתפלל.

פוסקי דורנו (שו"ת לבושי מרדכי תניינא אור"ח סי י"ב; שו"ת הר צבי; אור"ח ח"א סי נ"ד; שו"ת מנחת יצחק ח"י סי מ') הורו, כי ישוב ויתפלל תוך כדי התנייה, כי אם מן הדין אינו חייב להתפלל שוב, תהא תפילתו זו נדבה. כבסיס להוראתם משמשת מחלוקת הראשונים הבאה.

הראשונים נחלקו מה דינו של אדם אשר בתפילת מנחה של ראש חודש שכח לומר יעלה ויבוא, והוא נזכר בכך רק בתום ראש חודש לאחר צאת הכוכבים, עת כבר אי אפשר להתפלל מנחה שוב. כעת יש לדון אם יתפלל תפילת תשלומין. יש אומרים כי יתפלל ערבית שתיים, כדרך הנאנס ולא התפלל מנחה, שמשלים את תפילתו בערבית. יש חולקים וסוברים, כי לא יתפלל ערבית שתיים.

לכאורה, מחלוקתם מבוססת על נידונו, שכן, אם תפילת ראש חודש נטולת יעלה ויבוא אינה תפילה כלל, וודאי שעליו להתפלל פעמיים ערבית, כאדם שלא התפלל מנחה, אך אם תפילתו נחשבת כתפילה חסרה, אלא שעליו להשלים תפילת יעלה ויבוא, כלום יכול הוא להשלים יעלה ויבוא בתפילת ערבית של יום חול? (שו"ת הר צבי שם, ושו"ת מנחת יצחק שם). אכן, להלכה נפסק (שולחן ערוך אור"ח סי ק"ח סעי' ב'), כי עליו לחזור ולהתפלל בהתנייה, כנזכר, ומכאן, שגם על היהודי שבו עסקו בתחילה, שטעה בשתי התפילות, לחזור ולהתפלל בהתנייה.

אפשר לצרפו כעשירי למניין? בשו"ת משנה הלכות (חלק י"א סי ע"ו) כותב, כי לכאורה, גם השאלה הבאה תלוייה בנידונו. יהודי זה, ששכח יעלה ויבוא, מחפש מניין להתפלל בו. האם אפשר לצרפו כעשירי למניין, או שמא אין למנותו בין העשרה הנדרשים לתפילה בציבור, שהרי סוף סוף כבר התפלל. ובכן, אם תפילתו הקודמת אינה נחשבת מאומה, וודאי אפשר לצרפו, אך אם תפילתו הקודמת נחשבת תפילה, אלא שתפילה חסרה היא, יש לדון אם אפשר לצרפו למניין. סוף דבר הוא מכריע, כי אפשר לצרפו למניין לכתחילה, שהרי מאיזו סיבה שלא תהא, בעת זו הוא מחוייב להתפלל, ואין זה משנה שזו תפילת מנחה השנייה שלו ביום זה.

מאמר על משנה מסדר זרעים הנלמדת עם הדף היומי

משנה, דמאי, פרק ג', משנה ב': הרוצה לחזום עלי ירק

האם קליפת תפוז חייבת בהפרשת תרומות ומעשרות?

האם קליפות של תפוז ועלים של צנון חייבים בהפרשת תרומות ומעשרות? בשאלה מרתקת זו עסק הגאון רבי אליעזר יהודה ולדנברג זצ"ל, והיא התשובה הראשונה בכרך הראשון מסדרת כרכי המפורסמת "ציץ אליעזר". בדיון זה הוא מציג שני ספקות מעניינים, ובשניהם הוא מכריע מן המשנה בדמאי.

אמנם עלי צנון וקליפות תפוזים אמנם אינם חלק מן הפרי עצמו, אך הם נאכלים על ידי רבים; וגם לאיני הטעם או למי שאינם רגילים לאכלם, הם ראויים לאכילה בשעת הדחק. קליפות תפוזים אף מעובדות לריבות וכדומה. לפיכך, לכאורה יש להפריש מהם תרומות ומעשרות. האמנם כן? ובכן, במשנה נאמר: "הרוצה לחזום עלי ירק להקל ממשאו, לא ישליך עד שיעשר". כלומר: ההולך בדרך ורוצה לקצוץ עלים מאגודת-ירק דמאי שהוא נושא, לא ישליך את העלים עד שיעשרם, כדי למנוע תקלה, שמא ימצאם עם הארץ ויאכל מהם בלא לעשר.

מה הם "עלי ירק" אלו שיש לעשרם? "הערוך" (מובא במלאכת שלמה) מפרש: "עשבים רעים", וכעין זה משמע בפירוש ר"י בן מ"צ. הרש"ס (הובא ג"כ במלאכת שלמה) כתב: "לכרות העלים כמו שעושין... ולבצלים ולצנונות...". אין מדובר, איפוא, בעלי ירקות שהם עיקר המאכל, כחסה וכדומה, אלא בעלים שאינם עיקרו של המאכל.

הרי לנו כי יש להפריש תרומות ומעשרות גם מחלקים נוספים של הפירות, ובלבד שהם נאכלים, אפילו על ידי הדחק.

ומכאן לספק השני: במקרה הראשון המובא במשנה מפריש בעל הירקות תרומות ומעשרות מן העלים על העלים; האם אפשר להפריש מן העלים אפילו על הירקות? וכן להפריש קליפות תפוזים עבור התפוזים עצמם?

בעל "ציץ אליעזר" נוקט שאפשר לעשות כן, אפילו בזמן שהכהנים טהורים והם אוכלים את התרומות [ע"ש שהארץ בראיות לחידושו הגדול]. לפנינו, איפוא, חומרא וקולא בקליפות תפוזים ודומיהן: מחד גיסא הן חייבות במעשרות, ומאידך גיסא אפשר להפריש אפילו מהן מעשרות על הפירות עצמם.

לגבי תפוזים חולק החזון איש זצ"ל (מעשרות, סימן א', אות ל') מכל וכל וטוען שקליפותיהם אינן נחשבות מאכל, כי גם אותם שאוכלים אותן בטלה דעתם לדעת רוב בני האדם. ואף על פי שיש המטגנים אותן ומכינים מהן מאכלים, הואיל ורובן עומדות לאיבוד, אינן נחשבות מאכל המחוייב בתרומות ומעשרות [ועיי"ש שהרחיב בעניין ברכתן וממילא בחיובן בתרומות ומעשרות. יצוין כי בספר דרך אמונה מביא הגרי"ח קנייבסקי שליט"א שלושה מכתבים של החזון איש לבאר את פסקו הנ"ל בהרחבה].

הריני לומד עתה בתחילת במה מדליקין, כי שמואל שאל את כל יורדי הים מה הוא שמן קיק. והריני מתפעל: שמואל, שהיה גם רופא וגם אסטרונום - כשנפגש עם יורדי הים לא שאלם מה נתחדש בעולם הגדול מענייני רפואה או באסטרונומיה. דבר אחד בלבד היה משאת נפשו: מה הוא שמן קיק שאסור להדליק בו בשבת... (פניני רבינו יחזקאל).

דף כא/ב פתילות ושנים שאמרו חכמים אין מדליקים בהם בשבת מדליקין בהן בחנוכה
בחנוכה - העלאה לכל
אמר בעל מאור עינים מטשורנוביל, זיע"א:
פתילות ושמינים אלו, שהאש אינה אוזחת בהם יפה, רומזים לאנשים שלא זכו לאחוז באור החיים ולהתקרב להקב"ה. אבל, מדליקים בהם בחנוכה - בחנוכה יש העלאה אף לנשמות אלו...

לעילוי נשמת
הר"ר **אברהם חיים קוט** ז"ל
ב"ר צבי ז"ל נלב"ע ז' בחשוון תשל"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י בניו
פנחס צבי ויוסף מרדכי קוט שיחיו

לעילוי נשמת
מרת **פאני שפילברגר** ע"ה
(לבית שפרר) ב"ר נפתלי דב ז"ל
נלב"ע ז' בחשוון תשמ"ז **תנצב"ה**
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
ד"ר **נעים דיין** ז"ל
בן שמחה ע"ה נלב"ע ז' בחשוון תשס"ו
תנצב"ה
הונצח ע"י אשתו **דוריס דיין** תחי

שיעורים חדשים בדף היומי

ברחבי הארץ, במסגרת התכנית "לומדים בשלמות"

מודיעין עילית

בית משפחת גרינמן

רח' משך חכמה 6/58

בשעה 21:00

מפי הרב אריה וולפין שליט"א

אלעד

בית כנסת "שמעון הצדיק"

רח' שמעון הצדיק

בשעה 20:00

מפי הרב אלמוג שפירא שליט"א

מודיעין

בית כנסת האשכנזי "קיפודן"

רח' קיפודן 21

בשעה 05:00

מפי הרב שמעון אביגל שליט"א

תפילת שהרית בשעה 06:00

רמת בית שמש

בית כנסת "תפארת מרדכי"

רח' נחל לכיש 30

בשעה 21:05

מפי הרב שגיב עמאר שליט"א

רמת גן

בית כנסת "חזון למועד"

רח' הגלגל 42 א', קומה ב'

בשעה 20:30

מפי הרב ישראל ניסן שליט"א

בית כנסת "אריאל"

רח' המחתרת 18

בשעה 19:45

מפי הרב דוד פישהוף שליט"א

ירושלים

בית כנסת "הר צבי"

רח' צפניה 23, קומה ב'

בשעה 16:00

מפי הרב יהודה שיינברגר שליט"א

בית כנסת "בית יצחק"

רח' גבירצמן 5, פסגת זאב

בשעה 09:00

מפי הרב מאיר דורפמן שליט"א

בית כנסת "היבת יום"

רח' הלל סילבר 16, רמות א'

בשעה 20:00

מפי הרב בנימין קורי שליט"א

בית כנסת "אהל יוסף"

רח' משה שאולי, נווה יעקב

בשעה 21:00

מפי הרב משה בן מנחם שליט"א

תפילת ערבית בשעה 22:00

פותרים את השנה במעגל השנה

ממשיכים להתענג בשבת
עם מאורות השבת כרך י"ג
"מעגל השנה" חלק א'

• הזכרת גשמים • שמחת חתן • חנוכה
• עשרה בטבת • ט"ו בשבט • פורים • פסח

חנוכה

עשרה בטבת

ט"ו בשבט

שמחת חתן

פורים

הזכרת גשמים

פסח

מתחילים ללמוד בשבת בראשית

1-700-500-151

הפצה ראשית יפה נוף